

De

Reformatie

INSPIREREND KERK ZIJN

**Wat speelt er
in de kerken?**

**Grenzeloze
bemoediging**

**Persoonlijk
én gereformeerd**

Het Praktijkcentrum – geloven in werkelijkheid

Onderzoek en dienstverlening ten behoeve van de kerken

COLOFON

De Reformatie verschijnt om de andere week en is een uitgave van Stichting De Reformatie.

Bestuur drs. Bernard Bos (voorzitter),
Herman Rozemuller (penningmeester)

Kernredactie drs. Bas Luiten (hoofdredacteur),
drs. Heleen Sytsma - van Loo (eindredacteur),
drs. Bram Beute, drs. Janneke Burger- Niemeijer,
drs. Peter Hommes, drs. Erik Koning,
dr. Hans Schaeffer.

Brede redactie kernredactie plus dr. Erik de Boer,
dr. Ad de Bruijne, Jan Westert

Alle stukken voor de redactie bij voorkeur per e-mail: redactie@dereformatie.nl.
Eventueel per post naar Redactie De Reformatie, Fontanalaan 3, 5624 KN Eindhoven. Alles wat met (abonnementen)administratie te maken heeft naar info@dereformatie.nl of per post naar De Reformatie, Postbus 89, 7730 AB Ommen.

Opmaak IDD concept.communicatie.creatie | www.idd.nu

Druk Kon. BDU Grafisch bedrijf

Administratie

De Reformatie, postbus 89, 7730 AB Ommen
info@dereformatie.nl /// tel. 0529 - 43 88 90

Advertenties

Nico Postuma, tel. 0341 - 84 21 47,
tel. 06 - 139 959 05 /// adverteren@dereformatie.nl
Contracttarief op aanvraag

Abonnementen

€ 52,50 per jaar /// studenten € 19,50 ///
buitenland € 130,-

Het abonnementsjaar loopt van 1 januari t/m 31 december

De Reformatie is op Daisy cd-rom verkrijgbaar bij de Chr. Blindenbibliotheek voor blinden en slechtzienden. Tel. 0341 - 56 54 99.

Zonder schriftelijke toestemming van de uitgever is het niet toegestaan artikelen uit dit blad over te nemen.

www.dereformatie.nl

Volg ons op Twitter
via #DeReformatie

GRENDOVERSCHRIJDEND

TEKST: BAS LUITEN, HOOFDREDACTEUR ///

Wie snapt nu nog wat gemeenschap is? De zogenaamde dokter Corrie in ieder geval niet. Wat zij aan tien- tot twaalfjarige kinderen op Schooltv onderwijst over de eenheid tussen man en vrouw is verschrompeld tot een betekenisloos techniekje. Het moet zo gewoon mogelijk zijn, zonder drempel of enig besef van verantwoordelijkheid voor elkaar. Alsof je een uurtje gaat tennissen. Het Comité Bezorgde Ouders protesteert tegen dit allesonthullende onderwijs op zo'n jonge leeftijd en vooral tegen de ideologie die erin meekomt. Het vraagt de overheid om het verdrag over de Rechten van het Kind te respecteren, waarin staat dat ouders de vrijheid moeten krijgen hun kinderen op te voeden in vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst. Corrie tast die vrijheid aan, zij dringt zich in. Overheid en wetenschap echter wijzen op de vrijheid van het kind, het zou recht hebben op dit onderwijs om zijn grenzen en wensen te kunnen hanteren. Nu is het zeker nodig dat een kind zich al jong leert verweren tegen grensoverschrijdende seksuele gedragingen. Maar hoe kan een kind van tien zich verdedigen tegen deze vorm van voorlichting, die het intieme leven tussen man en vrouw van al zijn betekenis ontdoet en bij voorbaat van zijn exclusiviteit berooft? Is dit dan niet grensoverschrijdend?

Liberaal vrijheid is in haar wortels onverdraagzaam. Misschien waren we het vergeten, maar zij stamt uit de Franse revolutie. Het is de vrijheid van 'geen god en geen meester'. Voortdurend bedreigt zij onze vrijheid van christelijk onderwijs en nu ook de vrijheid van christelijke opvoeding. Letterlijk schaamteloos dringt zij nu onze huizen en scholen binnen.

Wie snapt nog dat gemeenschap onlosmakelijke verbondenheid betekent? Vroeger zeiden we bij de viering van het Avondmaal 'het brood dat wij breken is de gemeenschap met het lichaam van Christus'. Tegenwoordig zeg ik 'het maakt ons één met Hem'. Dan snappen we het weer. Gemeenschap doe je niet even, het is verbondenheid die blijft.

IN DIT NUMMER

76

GELOVEN IN WERKELIJKHEID

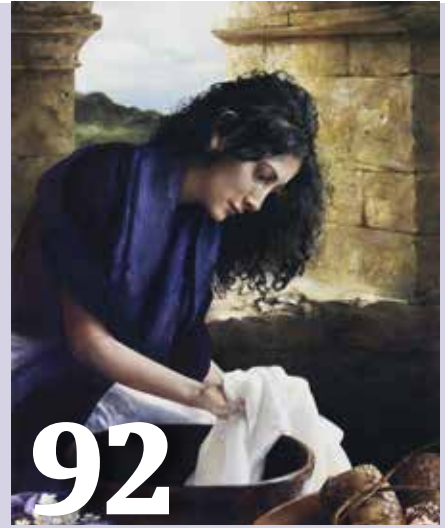
Begin 2012 heeft de GS van Harderwijk goedkeuring verleend aan de instelling van een Praktijkcentrum, dat in september van dit jaar van start is gegaan. Hans Schaeffer schrijft over nut en noodzaak van dit centrum voor onderzoek en dienstverlening.

84

WONDEREN

Geloven betekent deze wereld willen zien als Gods wereld, waarin Hij aanwezig en aan het werk is. Je leert dan het wonder te zien, niet allereerst in onverklaarbare dingen, maar in Gods liefde, die ervoor zorgt dat Hij deze wereld niet loslaat.

92

LYDIA: 'DE HEER OPENDE MIJN HART'

Lydia – handelaar in purperen stoffen uit Tyatira – kennen we uit Handelingen 16. Zij en haar huisgenoten waren de eerste dopelingen in Filippi; in feite is het christendom in Europa bij haar begonnen. In verhaalvorm leren we haar beter kennen.

EN VERDER

80 WAT SPEELT ER IN DE KERKEN? /// 83 BOEKENTIP BID, LUISTER EN LEEF - ADVENT ///

86 BIJBELTAAL EENS GESLOTEN... /// 88 PERSOONLIJK ÉN GEREFORMEERD - EEN SPANNENDE COMBI ///

83 COLUMN GRENZELOZE BEMOEDIGING /// 83 WWW.DERFORMATIE.NL /// 96 UIT DE KERKEN ///

96 NIEUWS EN PERSBERICHTEN

Geloven in werkelijkheid

TEKST: HANS SCHAEFFER, DOCENT-ONDERZOEKER AAN DE TU KAMPEN EN HET PRAKTIJKCENTRUM, EN REDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

In het voorjaar van 2012 heeft de Generale Synode van Harderwijk goedkeuring verleend aan de instelling van het Praktijkcentrum: een samenwerkingsverband tussen Theologische Universiteit Kampen, het Centrum-G en de Academie Theologie van de Gereformeerde Hogeschool in Zwolle. Het voormalige Centrum Dienstverlening van de Gkv is hierin ook opgegaan. Inmiddels is het Praktijkcentrum een feit.

Waarom is het belangrijk om als kerken samen een dergelijk onderzoeks- en dienstverleningscentrum te hebben? In dit artikel wil ik iets aangeven van het nut en de noodzaak van gedegen onderzoek naar de praktijk van onze kerken en dus naar de praktijk van het geloof.

Kerk-zijn nu Kerkenraden zijn bezig met geestelijk leidinggeven, of bezinnen zich op wat geestelijk leidinggeven nu precies is. Commissies worden in het leven geroepen om na te denken over missionair kerk-zijn. Diakenen proberen zich een beeld te vormen van wat een participatiesamenleving in de praktijk betekent voor mensen in nood. Enthousiaste jongerenwerkers houden zich bezig met het ontwikkelen en uitvoeren van jeugdbeleid. Ouders vragen zich af hoe ze moeten reageren

op hun (bijna) volwassen kinderen die wel geloven maar niet meer naar de kerk gaan.

Op allerlei manieren blijken in de praktijk onze overgeleverde vormen van kerk-zijn niet vanzelfsprekend het voortbestaan van de kerken te garanderen. De cijfers spreken voor zich. De Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) verliezen in de jaren 1998-2003 jaarlijks 1000 leden. Dat aantal is sinds 2004 gestegen tot gemiddeld bijna 2000 leden per jaar. Wat je hier verder ook van vindt

– de kerken moeten hier iets mee. Veel plaatselijke kerkenraden zijn zich hier ook van bewust. Maar wat moeten ze doen? Waar begin je en wat is een zinvolle aanpak? Welke doelen zou een kerkenraad zichzelf eigenlijk moeten stellen? Het

Praktijkcentrum wil bij deze complexe uitdagingen ondersteuning bieden. Om te beginnen noem ik als voorbeeld

een drietal terreinen waarop in veel gemeentes vragen leven.

Drie voorbeelden Er wordt in heel veel kerken gewerkt aan en met prachtige programma's voor het jongerenwerk. Soms ontwikkelen gemeenten eigen ideeën, soms gebruiken ze materiaal dat landelijk ontwikkeld is. Er zijn kerken met een jongerenwerker in dienst of een kerkelijk werker die zich ook op het jongerenwerk richt. Er zijn jeugdouders die hierin een bijdrage leveren. Maar wat is hun opdracht? Wat is het kader waarbinnen zij hun werk mogen en kunnen doen? En misschien nog wel de belangrijkste vraag: wat speelt er rondom het jongerenwerk allemaal en wat zou de kerk de jongerenwerker moeten bieden?

Een ander voorbeeld: rond het jaar 2000 zijn onze kerken langzaamaan begonnen met de invoering van het *Liedboek voor de Kerken* in de eredienst. Dit ging gepaard met het nodige rumoer en voor

'Het Praktijkcentrum wil de kerken bij allerlei uitdagingen ondersteuning bieden'

heel wat kerkleden was dit het zoveelste signaal dat het bergafwaarts gaat met de GKv. Inmiddels worden liederen uit allerlei tradities in veel gemeenten zonder al te grote problemen gezongen. Hoe divers de liturgiepraktijk in de GKv inmiddels is, was te lezen in De Reformatie van 18 oktober jl.. Die diversiteit roept allerlei vragen op: we hebben ons jarenlang verzet tegen het gebruik van allerlei liederen en nu lijkt (bijna) alles 'gewoon te kunnen'. Wat is hier precies veranderd? Waarom verliep of verloopt het gesprek hierover zo moeizaam? En hoe kunnen we dat gesprek over liturgie en eredienst zó voeren dat dit niet in een welles-nietes-discussie uitmondt? En ten slotte: kerkenraden krijgen bijna allemaal te maken met een toenemend aantal vacatures dat onvervuld blijft. Wat is er aan de hand met het ambt van ouderling en diaken? Wat maakt dat mannen dit ambt en deze roeping niet meer kunnen of willen vervullen? In veel gemeenten wordt mede vanwege dit ambtsdragerstekort een of ander model van kringen overwogen. Maar de vraag komt zelden aan de orde of dit werkelijk een oplossing betekent voor het probleem. De kans dat dit model slaagt, wordt veel groter wanneer de complexiteit van de vragen goed wordt geanalyseerd.

Methode Het grondig en goed in beeld brengen van wat er nu werkelijk gebeurt bij deze en allerlei andere denkbare vragen is een noodzakelijke voorwaarde voor het ontwikkelen van beleid en strategie. Toch is dit onderzoek in de traditie van orthodox-christelijke kerken nog zelden goed ontwikkeld. Ik noem hiervoor drie oorzaken, die elk

om een gedegen antwoord vragen.

In de eerste plaats is er het probleem van de *methode*. Hoe zouden we de werkelijkheid van de kerk op een zinvolle en overtuigende manier in beeld kunnen krijgen? Hoe kun je opvattingen en motieven van mensen beschrijven als het gaat om geloof en

ongeloof? Je kunt het hart van de mens toch nooit in beeld brengen? Kun je kwantitatieve of kwalitatieve uitspraken doen over 'de kerk' of 'het ambt'? Dat dat kan, bewijzen de sociale wetenschappen. Zo is er veel onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van het geloof in de verschillende stadia van het mensenleven, van kind tot puber tot dertiger en verder. Er is rondom het leerproces van kinderen en volwassenen een schat aan materiaal binnen de

didactiek en onderwijskunde, waarmee catecheten en jongerenwerkers al decennialang worden opgeleid. Er bestaan allerlei modellen om de kerk te beschrijven: een kerk heeft iets van een organisatie, maar ook van een gemeenschap van mensen die samenleven met elkaar en van een sociale beweging die rondom bepaalde thema's in de samenleving iets wil bereiken.

Geloof en ongelooft In de traditie van de GKv was men echter altijd terughoudend om van de methoden van de sociale wetenschappen gebruik te maken om geloof in kaart te brengen, omdat menswetenschappen zich uiteindelijk baseren op ongelooft. Dat is de tweede oorzaak van het feit dat gedegen onderzoek tot nu toe nauwelijks is uitgevoerd. Gereformeerde theologie signaleerde in allerlei menswetenschappelijke

Op allerlei manieren blijken in de praktijk onze overgeleverde vormen van kerk-zijn niet vanzelfsprekend het voortbestaan van de kerken te garanderen.

benaderingen van het geloof een belangrijk motief. Deze wetenschappers hielden uiteindelijk helemaal geen rekening met God zelf. Vaak probeerden wetenschappers in de ogen van veel kerkleden in het verleden het geloof 'weg te verklaren'. Wat kerkmensen nog 'geloof' noemen, zo werd beweerd, is in werkelijkheid iets anders: een vlucht uit de werkelijkheid, een zelfbedachte mythe over de zin van het leven, een aangeleerd gedragspatroon, een drukmiddel om de machtsstructuren binnen een religieuze organisatie in stand te houden, enzovoort. Nu hadden theologen hierin zeker niet alleen ongelijk. Er zijn heel wat voorbeelden van sociaalwetenschappelijk onderzoek dat nauwelijks of geen ruimte lijkt open te laten voor oprecht geloof. Heel wat gemeenteleden kregen in de hulpverlening van psychologen en psychiaters te horen dat ze nu toch eindelijk van hun ouderwetse geloof moesten loskomen. Op deze manier werd in de beleving van de gelovigen hun geloof teruggebracht tot mensenwerk, en niet meer dan dat.

De laatste tientallen jaren zijn er echter binnen de menswetenschappen allerlei ontwikkelingen geweest. Eén daarvan is dat er een intensief gesprek gaande is over de rol die eigen vooronderstellingen spelen en mogen spelen bij sociaalwetenschappelijk onderzoek. Is niet elke wetenschapper op de één of andere manier gevormd door haar of zijn opvoeding en ervaringen? Kan of moet je dat wegdrukken of kan dat ook verantwoord worden meegenomen in het onderzoek? Met andere woorden, sociaalwetenschappelijk onderzoek en

geloof staan lang niet altijd meer op gespannen voet.

Normatief Toch maakten voorheen gereformeerde theologen in hun werk wel dankbaar gebruik van allerlei inzichten uit de sociale wetenschappen; voor pastoraat, diaconaat, catechetiek en homiletiek gebruikten zij wel degelijk de vruchten van sociaalwetenschappelijk onderzoek. Alleen, de theologie moet hierbij wel de norm aangeven: dit is wat God wil en wat in de Bijbel wordt voorgeschreven. Deze nadruk op *normativiteit* is kenmerkend voor veel gereformeerde theologie. Op grond van de Bijbel proberen we een norm te ontdekken die ons leert wat wij wel of niet moeten doen. Deze normativiteit is in het verleden echter als argument gebruikt om gedegen onderzoek naar de praktijk achterwege te laten. Zo schreef de hoogleraar ambtelijke vakken aan de TU, prof. dr. C. Trimp, in 1978: 'Het is niet de bedoeling, dat de theologie zich werpt op de inventarisatie en beschrijving van activiteiten als het samenkomen van de gemeente, de prediking, de catechisatie, de zending en de evangelisatie, de zielszorg en de diaconie, maar dat zij vanuit de instelling van Christus en overeenkomstig het onderricht van de Heilige Schrift bestudeert en beschrijft wat het karakter van deze handelingen behoort te zijn en welke structuur in deze handelingen moet worden aangebracht om de ambten bruikbaar te doen zijn voor het werk van Christus in de bedeling tussen Pinksteren en Wederkomst.'

'De nadruk op wat God wil, hoeft allerm minst in mindering te komen op nauwkeurig onderzoek'

'Denken, doen en handelen zijn zaken die je met allerlei methoden in kaart kunt brengen'

Met deze nadruk op normativiteit is een groot belang gemoeid. Wie geloof in de God van de Bijbel wil leren om zijn of haar eigen wil te laten vormen door wat God wil. Ik ben immers niet meer van mijzelf en leef niet meer voor mijzelf maar ik ben het eigendom van Jezus Christus. Ik leer vertrouwen op een God buiten mij die mij geschapen heeft en verlost heeft van de gebroken en zondige wereld. God, mijn Heer, wil mij en deze hele wereld vernieuwen en laat daarvoor zijn Koninkrijk komen. Geloven in God betekent dat ik leer om het heilzame perspectief van God te ontdekken. Ik zal mij moeten bekeren en veranderen (Rom. 12: 1-2). Echter, deze nadruk op wat God wil hoeft allerm minst in mindering te komen op het nauwkeurig onderzoeken van wat er aan de hand is. Het geloof in de God van de Bijbel betekent namelijk ook dat ik geloof dat deze hele werkelijkheid door God geschapen is. Omdat de kerk, de kerkmensen en de wereld waarin we leven schepping van God zijn, mogen we met alle beschikbare middelen deze werkelijkheid onderzoeken. Dat wil niet zeggen dat alles wat je tegenkomt dan dus ook goed is of van God komt. De Bijbel maakt duidelijk dat we leven in een zondige en gebroken wereld. Maar deze geloofsovertuiging gaat ook verder: wie gelooft in de Schepper gelooft ook dat deze wereld nog steeds door Gods kracht in stand wordt gehouden. Ook onze gebroken wereld is Gods schepping die we daarom mogen onderzoeken.

Denken, voelen, handelen Boven- dien, we kunnen ook heel veel goed in kaart brengen. Geloof is niet iets wat

zich alleen in de hoofden en harten van mensen afpeelt. Zij *doen* ook van alles, zij *vinden* van alles en ze *voelen* van alles. Denken, doen en handelen zijn zaken die je met allerlei methoden in kaart kunt brengen¹. Het geloof komt op allerlei manieren tot uiting en deze geloofsuitingen zijn te beschrijven.

Denk bijvoorbeeld aan naastenliefde of verzoening. Uit een onderzoek in opdracht van de Evangelische Omroep (2012) bleek dat er vrijwel

geen onderscheid is tussen christenen en niet-christenen als het gaat om goede daden doen – niet in de praktijk en niet in de motivatie.

Wat betekent dit voor bijvoorbeeld het werk van

de diakenen? In 2008 wees onderzoek uit dat diaconieën en diakenen in het kader van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) specifieke competenties nodig hebben voor specifieke

taken. Deze competenties zullen soms ook moeten worden ontwikkeld. Het Diaconaal Steunpunt en hun deputaten hebben onder andere om deze reden in samenwerking met het Praktijkcentrum een cursus ontwikkeld voor diakenen die positief is ontvangen.

Noodzaak De ingrijpende veranderingen binnen de samenleving zijn op allerlei manieren van invloed op de

kerk. Wie hierin richting wil vinden voor de kerk kan niet volstaan met het aanbieden van een cursus hier of een avondprogramma daar. Er moet meer gebeuren. De kerken en de kerkleden hebben er recht op

dat hun vragen en uitdagingen op een transparante manier worden beschreven. Dat geeft kerkenraden ook de gelegenheid om op een verantwoorde manier beleid te maken. Willen we als

kerken eerlijk ingaan op de realiteit, dan moeten we leren om goed te *kijken*, om eerlijk te *analyseren*, wat je dan ziet, om deze stand van zaken zorgvuldig in verband te brengen met de *norm*, die we uiteindelijk uit de Bijbel trachten af te lezen, zodat kerken uiteindelijk verantwoord *strategische keuzes*, kunnen maken. Dit is waarmee we in de Praktische Theologie in Kampen en Zwolle aan de slag zijn. De integratie van het Centrum Dienstverlening in het Praktijkcentrum is hierbij een belangrijk winstpunt.

Nu het Praktijkcentrum van start is gegaan, is vraag 1: waarop moet het Praktijkcentrum zich volgens kerkenraden en gemeenteleden richten? Het volgende artikel geeft een impressie van hoe daar onderzoek naar wordt gedaan.

'Kerkleden hebben

er recht op dat hun

vragen transparant

worden beschreven'

1 Voor een overzicht van methoden en toepassingen: Pieter Boersema en Stefan Paas (red.), *Onder spanning. Een veelzijdige kijk op veranderingen in kerk en samenleving*. Utrecht (Kok), 2011.

Kerkverlating onder jongeren: is een jongerenwerker het antwoord?

Regelmatig kopt een krant: Jongeren verlaten de kerk maar zijn niet ongelovig. Hoe is die relatie tussen jongeren en hun kerk? Moet elke gemeente een jongerenwerker aanstellen? In 2011 deed de Academie Theologie van de GH onderzoek. Bijna 500 jongeren en 125 kerkenraden deden mee, elk met een eigen vragenlijst. Wat blijkt? Geloof en vragen over geloof houden jongeren erg bezig. Is daar in hun gemeente aandacht voor? Nauwelijks. Er zijn onvoldoende relaties tussen jongeren en ouderen en als ze er zijn, gaat het bijna nooit over geloof. Over de interpretatie hiervan verschilden ambtsdragers en jongeren sterk. Ambtsdragers legden nogal eens de schuld bij individualisme en andere eigentijdse invloeden, maar jongeren zien dit anders: 'Voor mijn manier van geloven is hier geen plaats' en: 'Of ik nu kom of wegblijf, niemand mist mij.' En een jongerenwerker? 'Doe maar iemand die generaties verbindt.'

Hoe is de relatie tussen jongeren en hun kerk? 'Of ik nu kom of wegblijf, niemand mist mij.'

Wat speelt er in de kerken?

Voorlopig rapportage van een praktisch-theologisch onderzoek

TEKST: HAYO WIJMA, ONDERZOEKER/ADVISEUR BIJ HET PRAKTIJKCENTRUM ///

Er gebeurt van alles in de kerk en in onze samenleving, met alle bijbehorende veranderingen. Met vragen als: wat is er precies aan de hand, en: welke kant moeten we eigenlijk op? hebben alle kerken te maken. Het Praktijkcentrum combineert onderzoek met dienstverlening, beide ten dienste van de kerken. Op 1 september jongstleden is het officieel van start gegaan.

Door goed te luisteren naar de vragen die leven bij de plaatselijke kerken en door actief gebruik te maken van de grote kennis en ervaring die daar aanwezig zijn, streeft het Praktijkcentrum naar een optimale aansluiting bij de kerkelijke praktijk. Praktijkgericht onderzoek, informatie-verstrekking en dienstverlening aan de gemeenten zijn dus het doel, het aanbod van het Praktijkcentrum, maar wat is het vertrekpunt? Waar staan de kerken nu?

Om in beeld te krijgen welke actuele vragen er spelen in lokale kerken heeft in de afgelopen maanden een onderzoek plaatsgevonden waarvan op dit moment de resultaten worden verwerkt. Dit artikel biedt een eerste indruk van die resultaten.

Kwalitatieve onderzoeksrunde: groepsinterviews onder ambtsdragers

Het onderzoek kende verschillende fases. Om te beginnen zijn alle kerken uitgenodigd mee te doen aan een groepsinterview, een kwalitatieve

onderzoeksrunde. In totaal hebben 47 kerken daaraan mee gewerkt. De deelnemers vertegenwoordigden gemeenten van verschillende omvang, zoals onderstaande tabel laat zien (N staat voor aantal).

Tabel 1 - Gemeentegrootte steekproef (N = 47)

aantal gemeenteleden	n	procent
t/m 300	13	27,7
301-600	20	42,6
601-900	8	17,0
901-1200	3	6,4
meer dan 1200	3	6,4

In de groepsinterviews zijn de deelnemers in gesprek gegaan over deze vragen:

1. Wat ziet u aan ontwikkelingen binnen uw gemeente?
2. Welke steun heeft uw gemeente in het verleden ontvangen en op welke niveau? Denk daarbij aan: gemeentebreed, kerkenraad, predikant en/of

commissie

3. Welke steun zou u willen ontvangen, gezien de ontwikkelingen (problemen) die u zojuist hebt benoemd?

In een pilot zijn deze vragen getest en op basis van deze ervaringen is de aanpak enigszins aangepast. De pilot leverde een lijst met tien vraagstukken c.q. probleemgebieden op, die tijdens vervolginterviews aan de deelnemers werd voorgelegd. Namens hun gemeente konden de deelnemers minimaal twee en maximaal vijf probleemgebieden kiezen en daarbij omschrijven wat de aard van de problematiek in hun gemeente was. Verwerking van deze uitspraken leidt tot tabel 2.

De drie probleemgebieden die het meest genoemd werden zijn ambten, betrokkenheid en kerkdiensten (rond 70 procent), op afstand gevolgd door kerkelijk onderwijs en generaties (bijna 50 procent).

Rond de ambten is er voornamelijk moeite om vacatures te vervullen. Ook vragen deelnemers zich af of en zo ja hoe men vanuit het ambt geestelijk lei-

Tabel 2 - Vraagstukken lokale gemeenten (N=47)

Probleemgebied	Onderwerpen	n	procent
Ambten	Vacatures, passend in deze tijd, geestelijk leidinggeven	33	70,2
Betrokkenheid	Kleine groep actief, financieel afnemend, binding instituut verminderd	33	70,2
Kerkdiensten	Tweede dienst, liturgie, doorwerking naar praktijk ontbreekt	31	66,0
Kerkelijk onderwijs	Geen belijdenis wel avondmaal willen, catechisatiemethoden, oppervlakkige gesprekken	22	46,8
Generaties	Binden jongeren aan gemeente, weinig samenspraak tussen generaties, verschillende behoeften generaties	21	44,7
Veranderingen	Geestelijk leiderschap nodig, spanningen/diversiteit, omgaan met weerstanden	18	38,3
Hedendaagse cultuur	Afstand kerkcultuur - jongerencultuur, culturele bepaaldheid Bijbel, van autoriteit naar authenticiteit, drukte van het leven	18	38,3
Regels / afspraken / gewoonten	Van regelkerk naar 'vertrouwen' -kerk, relevantie regels en cultuur, regels ambten niet handhaafbaar	16	34,0
Omzien naar elkaar	Groei-/huisgroepen, omzien bij ethische onderwerpen (samenwonen, echtscheiding, homoseksualiteit etc), inzet geeft contact geen inzet geeft eenzaamheid	13	27,7
Anders	Leiding missionaire activiteiten, geloofstwijfel en geloofsverlies jongeren en ouderen, actieve mensen worden overvraagd	13	27,7
Communicatie	Kr - gemeente, sociale media, doorbreken groepsvorming/'roddelen'	10	21,3

‘Alleen wanneer we goed luisteren en kijken, kunnen we als kerken onze koers bepalen’

ding kan geven. Onder het deelgebied betrokkenheid signaleren deelnemers dat het aantal leden dat zich financieel en praktisch wil inzetten voor de gemeente afneemt, maar ook dat de onderlinge betrokkenheid te wensen overlaat. Meer dan de helft van de deelnemende kerkenraden signaleert dat er in de gemeente verschillend gedacht wordt over de erediensten. Het gaat hierbij om sterk teruglopend bezoek van de middagdienst, de invulling van de eredienst en de doorwerking van de eredienst in de praktijk. Deze resultaten vragen natuurlijk om verdere doordenking, maar die laten we in het kader van dit artikel buiten beschouwing. De kwalitatieve onderzoeksrondte was ook bedoeld als input voor een kwantitatieve onderzoeksrondte. In gewoon Nederlands: een enquête.

Intermezzo: een conceptueel kader

Om de resultaten van de groepsinterviews te vertalen naar een enquête hebben we gekozen voor een overzichtelijk en ordenend conceptueel kader, zoals beschreven in *Levend lichaam*¹. De auteurs noemen vier perspectieven om de dynamiek van geloofsgemeenschappen te typeren. Elk perspectief biedt een bepaalde invalshoek, een kernvraag:

1. Context: moet een geloofsgemeenschap zich aanpassen aan de context of zich er juist tegen verzetten?
2. Identiteit en cultuur: in hoeverre onderscheidt de geloofsgemeenschap zich van andere seculiere, religieuze of kerkelijke organisaties binnen de samenleving?
3. Structuur en middelen: worden structuur en middelen gebruikt om tot verandering te komen of juist om een bestaande situatie te handhaven?

4. Leiding: wat voor leiding is nodig, waarop moet de leiding inzetten?

Kwantitatief onderzoeksdeel: online enquête

De output van de groepsinterviews is verwerkt in een enquête die op internet kon worden ingevuld in de periode van 23 september tot en met 28 oktober van dit jaar. Van de 1087 respondenten hebben in totaal 973 respondenten de hele vragenlijst ingevuld. De analyses zijn uitgevoerd op deze groep. De enquête bestond uit deze vijf onderdelen:

1. Algemene kenmerken respondenten;
2. Stijlen van gemeente-zijn zoals die nu van toepassing zijn op uw gemeente;
3. De gemeente bekeken vanuit vier bovengenoemde perspectieven (context, structuren en middelen, identiteit en cultuur en leidinggeven);

4. Kwaliteiten van de kerkenraad die van belang zijn en kwaliteiten die aanwezig zijn;
5. Stijlen van gemeente-zijn zoals u zou willen dat die in 2025 van toepassing zijn op uw gemeente.

In het vervolg van dit artikel halen we één onderdeel uit het onderzoek naar voren: wat is het verschil tussen hoe gemeenteleden hun gemeente nu typeren en hoe ze graag willen dat hun gemeente er in 2025 uit ziet?

Mijn gemeente nu en in 2025 De respondenten kregen een aantal stellingparen voorgelegd over hun gemeente nu en in 2025. Deze stellingparen waren gebaseerd op de uitkomsten van de groepsinterviews en op de vier bovengenoemde perspectieven van Brouwer e.a. Eén van deze stellingparen geven we hier uitgebreid weer.

Stellingpaar 1: intern of extern gericht.

Zijn we in onze gemeente vooral gericht op onze eigen gemeenteleden met hun levensvragen, geloof of welzijn (Stijl A), of zijn we meer gericht op mensen van buiten de gemeente met hun levensvragen, hun geloof en hun welzijn (Stijl B)? Hoe zien respondenten hun gemeente nu en wat wensen ze voor 2015?

83,4 procent van de respondenten geeft aan dat het accent in hun gemeente nu vooral op de eigen gemeenteleden ligt. De uitspraak van respondenten voor 2025 laat een verschuiving zien: 47 procent vindt dat het accent nog steeds vooral op de eigen gemeenteleden moet liggen, maar ruim 52 procent is van mening dat het accent in 2025 meer op mensen buiten de gemeente moet liggen. Dat is een toename van bijna 37 procent. Naast dit stellingpaar waren er nog twee andere stellingparen. Het eerste daarvan

ging over wat in de gemeente als bindmiddel fungeert. Is dat onze onderlinge loyaliteit, onze betrokkenheid, ons onderling vertrouwen (stijl A)? Of ligt ons bindmiddel in het doen van goede dingen in woord en daad voor mensen die Jezus Christus nog niet kennen (stijl B)? Ook hierbij moesten de respondenten aangeven hoe ze hun gemeente nu en in 2025 voor zich zagen.

Uit de verwerkte gegevens blijkt dat er opnieuw een verschuiving van bijna 37 procent te zien is. Ziet 87 procent het bindmiddel in de gemeente nu in stijl A, in 2025 wenst de helft dat dit nog zo is, maar de andere helft ziet dit bindmiddel meer liggen in het verkondigen in woord en daad aan wie Jezus Christus nog niet kent.

Het derde stellingpaar ging over de focus die de leiding van de gemeente moet hebben. Is de leiding in onze gemeente vooral gericht op coördinatie en organisatie, zodat onze gemeente een soepel draaiend geheel is (stijl A)? Of ligt in onze gemeente de focus vooral op het stimuleren van initiatieven, op vernieuwingsgezindheid, vanuit de gedachte dat iets goed is als het werkt om mensen van buiten de gemeente te bereiken (stijl B)? Ook uit de verwerkte gegevens van dit stellingpaar blijkt een duidelijke verschuiving richting stijl B: men wil 'leiding' meer laten slaan op het stimuleren van initiatieven en vernieuwingsgezindheid dan op coördinatie en organisatie.

Trends Het valt op dat er een duidelijke trend zichtbaar is: men wil dat de gemeente in 2025 meer dan nu gericht is op haar omgeving. Hoe deze trend gewaardeerd moet worden, is een andere vraag. Het Praktijkcentrum wil allereerst zorgvuldig analyseren

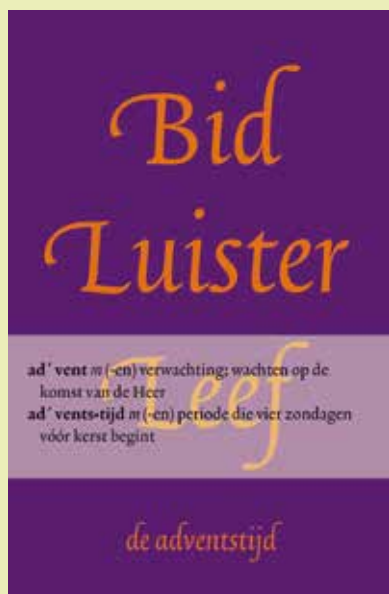
en interpreteren wat gemeenteleden willen of wensen: welke trends zijn hier zichtbaar en op welke manier zouden kerkenraden kunnen omgaan met de werkelijkheid waarin zij in hun plaatselijke gemeente werken?

Deze bijdrage geeft dan ook niet meer dan een eerste impressie van het onderzoek dat door het Praktijkcentrum is uitgevoerd. Het geeft een summier beeld van de resultaten van de groepsinterviews en van enkele uitslagen van de enquête. Een uitgebreidere inkadering en waardering van de resultaten door het onderzoeksteam houdt u tegood.

Spannend Onderzoek naar de praktijk van de kerken en gelovigen is een spannende zaak. In de praktijk van de GKv is het ook vrij nieuw (zie *Geloven in werkelijkheid*, pag. 76-79). Het roept bij respondenten dan ook allerlei vragen en gevoelens op, zo bleek uit een aantal reacties per email aan het onderzoeksteam. Vragen en stellingen worden soms als ongenueanceerd ervaren. Op deze en andere reacties zal het volledige onderzoeksrapport nader ingaan. Aan het einde van dit jaar worden de resultaten samengevoegd die in 2014 aan de Generale Synode gepresenteerd zullen worden.

Aandacht voor de werkelijkheid van ons geloven is belangrijk. Alleen wanneer we goed luisteren en kijken, kunnen we in gelovige verantwoordelijkheid onze koers bepalen als kerken. Wij hopen dat ons werk ten dienste van de kerken gezegend mag worden door de Heer van de kerk: Jezus Christus.

1 Rein Brouwer e.a., *Levend Lichaam. Dynamiek van Christelijke Geloofsgemeenschappen in Nederland*. Kampen (Uitgeverij Kok), 2007.

N.a.v. Rick Timmermans,
Heleen Dekens. *Bid, luister, leef.*
De adventstijd. Barneveld (Uitgeverij
Plateau), 2013. 96 pagina's, € 7,50.

Bid, luister, leef - advent

TEKST: HANS SCHAEFFER, REDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

Op 1 december begint dit jaar de adventstijd. Voor deze periode hebben Rick Timmermans en Heleen Dekens het betreffende gedeelte uit hun grote gebedenboek *Bid, luister, leef* (2012) in iets gewijzigde vorm los laten uitgeven. Je hebt hiermee voor de vier adventsweken een aantal korte gebeden, regelmatig een inspirerend woord uit de traditie van Christus' kerk, en aanwijzingen voor een gedeelte uit de Schriften.

Het is een prachtig geschenkboekje geworden met vier mooie illustraties rondom de aankondiging van Jezus' geboorte, de reis naar Betlehem, de ontmoeting tussen Maria en Elizabeth en Maria met Jezus. Ook staan er vier

korte uitnodigende en gedachterijke meditaties in. Het is prettig dat je niet achterin hoeft op te zoeken wat er gelezen moet worden; dat staat al aangegeven in de tekst. Al met al is het boekje méér dan een uittreksel uit hun eerdere publicatie. Het is een kleinood. Het geeft de lezer opnieuw een rustmoment in handen. Wie dit boekje krijgt of koopt, ontvangt een heel eenvoudig maar fraai middel om nader tot God te komen. Advent betekent komst – wij wachten op de komst van God. Dat wachten kan soms heel moeilijk zijn. 'Maar laten we nu eens vertrouwen op God en geloven dat het de moeite waard is om te wachten op wat Hij voor ons in petto heeft,' schrijven Dekens en Timmermans.

ADVERTENTIE

praktijkcentrum voor onderzoek en dienstverlening in de kerken

TU Kampen, GH Zwolle en Deputaten OOG hebben samen het Praktijkcentrum opgericht. Het Praktijkcentrum richt zich op vraagstukken die leven in de kerken en wil daarbij actief gebruikmaken van de kennis en ervaring die aanwezig is in de kerken. Partnership dus!

PARTNER VAN UW GEMEENTE...

Op onze website vind u informatie over o.a. ons grootschalige onderzoek naar actuele vragen en uitdagingen in de kerken (behoeften-onderzoek), de vraag of een Catechetenschool zinvol en haalbaar is, en over concrete projecten zoals (leren omgaan met) Diversiteit in de gemeente, Jongeren en de kerk, etc.

Wilt u weten wat wij voor uw gemeente kunnen betekenen? Bel of mail Annemarie Roth, (038) 427 04 00 / aroth@praktijkcentrum.org

GELOVEN...

IN WERKELIJKHEID

www.praktijkcentrum.org / (038 427 04 00)

*Kom, kleine mens,
laat je beslommeringen
even voor wat ze zijn,
verberg je een moment
voor je rumoerige gedachten.
Leg je zware zorgen aan de kant
en zet je vermoeiende taken opzij.
Neem een weinig tijd voor God
en rust een weinig uit in Hem.
Ga in de binnenkamer van je hart,
sluit alles buiten behalve God en
wat je helpt Hem te zoeken,
doe je deur dicht en zoek Hem.*

*Zeg nu, heel mijn hart,
zeg nu tot God:
'Ik zoek Uw gelaat,
naar Uw gelaat, Heer,
ben ik op zoek.'*

Anselmus van Canterbury

Wonderen

Wat kun je eigenlijk van God merken in deze wereld? Hoe weet je dat Hij er is en voor je zorgt? Voor veel mensen is dat een onzinnige vraag. God is er gewoon. Hij is aanwezig in de gewone dingen van elke dag: in het eten op tafel, in de zon en de regen die zorgen voor ontkieming van het zaad. God is aanwezig in het gegeven dat je na een reis weer veilig thuiskomt, of dat je prachtige kinderen hebt gekregen.

TEKST: BRAM BEUTE, PARTTIME PREDIKANT TE NUNSPEET, ADVISEUR BIJ DVN EN REDACTEUR VAN DE REFORMATIE ///

Voor veel anderen is het minder vanzelfsprekend. Die dingen spreken niet vanzelf over God. Ze lijken te gewoon. Waarom zouden gebeurtenissen in de natuur en in ons leven naar God verwijzen? Zijn dat geen dingen die toch wel gebeuren? Maar als je nu eens een wonder zou meemaken, dat zou wat anders zijn. Daarin kun je duidelijk God aanwezig zien. Dan weet je dat Hij er is. Volgens sommigen hoort dat inderdaad bij het leven van een christen: het verwachten van wonderen als ongewone, bovennatuurlijke gebeurtenissen. Een tijd geleden las ik iets vergelijkbaars in een bekend boek over gemeenteopbouw: 'Een kerk waar nooit bovennatuurlijke dingen gebeuren, daar gaat het niet goed.' Verhalen over ongewone gebeurtenissen

zijn vaak populair onder christenen. Zo'n verhaal bijvoorbeeld van iemand die wonderbaarlijk van kanker genas. De dokter had vastgesteld dat hij ongeneeslijk ziek was, maar toen hij een paar dagen later weer in het ziekenhuis kwam, was de kanker weg. De dokter snapte het ook niet. Een goddelijk wonder dus, luidt dan de conclusie. Ik voel me vaak wat ongemakkelijk bij zulke verhalen. Niet omdat gezondheid geen wonder is of omdat ik de blijdschap daarover niet begrijp. Natuurlijk wel. Het zal je maar gebeuren: je denkt dat je dodelijk ziek bent en een paar dagen later is dat toch niet het geval! Wat een opluchting!

Natuurlijk kun je God daar hartelijk voor danken.

Beeld van God Dat is dus niet het probleem, maar het gaat me erom dat christenen dergelijke verhalen aan elkaar doorvertellen als een bewijs van Gods bijzondere aanwezigheid. Een kritische vraag, bijvoorbeeld of de dokter zich de eerste keer niet vergist had, is dan niet op zijn plaats. Maar is het niet heel logisch om te veronderstellen dat wat eerst kanker leek, toch iets anders was? Daarmee is niets gezegd over Gods aanwezigheid bij de zieke. Gods handelen en zijn aanwezigheid in

*'God heeft je verstand
gegeven om zijn
wereld te onderzoeken
en te begrijpen'*

deze wereld moeten we niet zoeken in geheimzinnige en onverklaarbare gebeurtenissen. Wie dat doet, doet zichzelf en – belangrijker! – God tekort. Je doet jezelf tekort als je bij een bijzondere gebeurtenis stopt met nuchter nadenken en weigert een alledaagse verklaring te zoeken voor zo'n wonderlijke gebeurtenis. God heeft je verstand gegeven om zijn wereld te onderzoeken en te begrijpen.

Hij heeft je ook die positie gegeven: beeld van Hem, geschapen om te regeren over deze wereld. Een enkele keer hoor ik christenen weleens moppen dat wetenschappers alles maar 'wegverklaren'. Er is geen ruimte voor wonderen in de wetenschap. Er zijn wel wetenschappers die wonderverhalen uit onze tijd onderzocht hebben, bijna altijd met ontnuchterende resultaten. De meeste 'wonderen' zijn gebeurtenissen die bij nadere beschouwing minder spectaculair zijn dan ze leken en goed te begrijpen zijn binnen de huidige psychologische en medische inzichten. Soms blijven er bij zo'n onderzoek een of twee zaken over die de wetenschapper ook niet begrijpt. Maar dan is het voor hem of haar niet opeens een 'bovennatuurlijk wonder'. Het is iets wat de wetenschap (nog) niet kan verklaren.

Dat is niet per se ongeloof. Op die manier de werkelijkheid onderzoeken betekent niet dat er geen ruimte voor God meer is. Juist niet. Het onderzoeken van de werkelijkheid kan heel goed samengaan met het geloof dat God in alle dingen aan het werk is. Je doet God juist vreselijk tekort als je Hem vooral meent te moeten zien in het onbegrijpelijke, het vreemde en het obscure. Vertel elkaar niet alleen verhalen over de kanker die opeens verdwenen was,

maar ook over die fantastisch goed gelukte operatie door kundig medisch personeel. Wat een werk doet God in al die ziekenhuizen! En wat doet God niet in de farmaceutische industrie

waar men penicilline produceert, een geweldig middel tegen allerlei aandoeningen die vroeger dodelijk waren? Wat een fantastische inentingen zijn er ontwikkeld tegen gele koorts, tbc en wellicht binnenkort ook tegen malaria. Wat een wonderen!

Verleiding Deze wereld is Gods wereld. Hij heeft die wereld gemaakt zoals Hij dat wilde en Hij werkt in die door Hem geschapen wereld. Altijd of bijna altijd met en binnen de mogelijkheden van deze wereld. God schiep de wereld uit liefde. De mens verzet zich daartegen en daar gaat de wereld aan kapot. Maar God geeft de wereld niet op en zoekt haar herstel. In Jezus Christus zien we dat heel duidelijk.

Hij kwam niet op aarde als wonderdoener, maar als redder, hersteller. Er is een verhaal – onder andere te vinden in het *Kindheidsevangelie van Thomas* en in de Koran – over het kind Jezus dat van klei vogeltjes boetseert. Hij plaatst de kleivogeltjes om Zich heen en klapt dan in zijn handen waarop ze wegvliegen. Wie de Bijbel kent, voelt aan dat dit een apocrief verhaal is dat niet aansluit bij wie Jezus volgens de evangeliën was. Hij deed geen wonderen om de wonderen of om daardoor aandacht te trekken. Juist niet.

Dat is wel waar zijn tegenstander Hem toe wil verleiden: maak van stenen brood, of spring van het dak van de tem-

pel, want dan zullen de mensen zien wat God doet en kan. Ook aan het kruis wordt Jezus zo door zijn tegenstanders uitgedaagd: als je van het kruis komt, zullen we geloven dat je Gods Zoon bent. Maar Jezus gaat er niet op in. Een mens leeft niet van brood alleen, maar van Gods Woord. En een mens moet God niet verzoeken. Het gaat erom dat we gehoorzaam en vertrouwend leven met God. Niet dat we Hem uitdagen om iets bijzonders te doen.

Jezus doet wel wonderen, maar het zijn tekenen van het komende koninkrijk, waarin herstel plaatsvindt. Opvallend is ook dat Jezus vaak vraagt aan degene die genezen is om het niet verder te vertellen. Het gaat niet om het wonder op zich, maar om het komende koninkrijk.

Het wonder van Gods liefde Het verlangen naar iets buitengewoons, een wonder, is misschien eerder een teken van ongeloof dan van geloof. Want niet de buitengewone dingen die we meemaken leggen de grondslag voor alles waarop we hopen, maar het geloof. 'Door het geloof komen we tot het inzicht dat de wereld door het woord van God geordend is' (Heb. 11:1, 3). Geloven betekent deze wereld willen zien als Gods wereld, waarin Hij aanwezig en aan het werk is.

Dan zijn er ontzettend veel wonderen te zien. Het gaat niet allereerst om onverklaarbare dingen, maar om het wonder van Gods liefde, dat ervoor zorgt dat Hij deze wereld niet loslaat. Het wonder dat Hij leven geeft op allerlei manieren. Dat Hij mensen liefheeft en hen leert elkaar lief te hebben. Brood op tafel, genezing van ziekte, een onbegrijpelijke gebeurtenis, het zijn allemaal tekenen van zijn aanwezigheid en zorg.

Om over door te denken of te praten: waar zie jij God aan het werk in jouw leven?

Eens gesloten...

'...ZE ZIJN NIET LANGER TWEE, MAAR ÉÉN.

WAT GOD HEEFT VERBONDEN, MAG EEN MENS NIET SCHEIDEN'

Matteüs 19:6

Het neemt haast epidemische vormen aan: beroemde bruggen, waar ook ter wereld, bezwijken haast onder hun last van hangsloten. Elk vrij plekje is inmiddels benut. Dan maar aan een ander slot koppelen, redeneert het stel dat speciaal een pelgrimage naar deze *hot spot* heeft ondernomen om hun eeuwige liefde en trouw ritueel te bezegelen. De initialen erop en een datum. De trouwdatum? De dag van het samenwoningsbesluit? De dag van de eerste date? Het staat er allemaal niet bij.

Het is een opmerkelijk verschijnsel dat je voor een raadsel plaatst: hoe komt het dat er in de tijd van individualisme en voorlopigheid waarin wij met elkaar dachten te leven, toch zo'n schreeuwende behoefte blijkt aan dit soort rituelen? De naam van de ander op je lijf laten tatoeëren is er nog zo'n uiting van. Ja, van wat eigenlijk? Verlatingsangst misschien?

Ook rondom de dood zie je in het seculiere circuit een gigantische cultus ontstaan, met 1001 rituelen. Wijst het hele plaatje niet in één en dezelfde richting: 'We willen je niet loslaten – je

moet voortleven in onze gedachten – we blijven aan elkaar verbonden?'

Zorgelijke tekenen der tijden? Vast. Maar ik zou zeggen: niet hopeloos. Als je ze nu eens omdenkt naar kansen! Is het niet een uitdaging om aansluiting te zoeken bij de gedachte die er onuitgesproken en wellicht onbewust achter ligt: het hunken naar eeuwige trouw.

Neem het stel dat zonder God door het leven gaat en dus ook zonder God een onderling verbond sluit en de sleutel met een plechtig gebaar in het water gooit. 'Mooi!' zou ik tegen hen willen zeggen, 'Jullie willen dus eeuwig met elkaar door! Ik weet een manier om dat werkelijkheid te laten worden: laat het een drievoudig verbond worden – een *match made in heaven*! Laat je door God verbinden en laat Hem de sleutel in bewaring houden. Intensief samen met Hem je weg door het leven gaan – dat is het geheim van eeuwige liefde en trouw. Zijn liefde en trouw straalt af op jullie. Je zult één zijn en één blijven – daar komt niets en niemand meer tussen. Samen verbonden met Hem – die band blijft zelfs na de dood in leven.'

Laat het een drievoudig verbond worden,
een *match made in heaven*!

Persoonlijk én gereformeerd

Een spannende combi

TEKST: ROB NIJHOFF, ONDERZOEKER BIJ HET WETENSCHAPPELIJK INSTITUUT VAN DE CHRISTENUNIE ///

Een wijkavond wil bij de Veenendaalse Poortkerk zeggen: een tiental kerkburen bij elkaar. De laatste keer hebben we weinig anders gedaan dan een rondje wel en wee met aansluitend gebed. Wat houdt je bezig, wat houdt je misschien zelfs uit de slaap? Veel zorgen komen dan langs, maar ook werkplezier, bijvoorbeeld wanneer een jongere vertelt dat hij in een soort Vogelaarwijk voor jeugd sportactiviteiten organiseert.

In persoonlijk contact kan het eigene van iemand ruimte krijgen. Vrijgemaakt-gereformeerden hebben hierin de laatste decennia een inhaalslag gemaakt. Er kwamen Bijbelkringen en wijkavonden bij leden thuis. In de eredienst is gelegenheid om gebedspunten in te brengen zodat met naam en toenaam voorbede gedaan kan worden; soms is er ruimte voor een getuigenis.

Ik noem dit nu een inhaalslag, maar anderen zien het als een 'evangelikaalslag', de boktor in de steunbalken die deze kerken robuust maakten. De vraag rijst: zijn termen als verbond en doop, ambt en plicht, waarheid en recht, kerk en cultuurofdracht in hoog tempo uitgehold?

Of, om dieper te peilen: waartoe dienden deze robuuste leef- en denkkaders? Hebben ze vroeger misschien onbedoeld een

onpersoonlijk klimaat bevorderd? En kunnen ze de meer persoonlijke sfeer van vandaag ook verrijken?

Nieuw elan Aan het begin van de gereformeerde 'eeuw van mijn vader' staat Abraham Kuiper (1837-1920). Hij was hoogleraar dogmatiek aan zijn eigen Vrije Universiteit, tot hij in 1901 Neër-

lands eerste minister-president werd, zoals de functie nu heet. De eerste? Ja, want voordien rouleerde de voorzittershamer binnen de ministerraad, althans formeel. In 1903 brak hij de Spoorwegstaking met wetten die socialisten 'worgwetten' noemden, met als gevolg dat duizenden

spoorwegarbeiders ontslagen werden. Men raakte verbitterd: was dit de Kuiper van het Christelijk Sociaal Congres of van de tere, persoonlijke meditatie die hij levenslang bleef schrijven?

Kuiper stierf in 1920. Hendrik Colijn volgde hem op als leider van de AntiRevolutionaire partij. Colijn richtte een Wetenschappelijk Bureau op, gevestigd in het huis van Kuiper in Den Haag. Voor de feitelijke leiding ervan stelde hij de jonge, ongetrouwde jurist Herman Dooyeweerd aan. Dooyeweerd kon letterlijk plaatsnemen aan Kuipers bureau in diens werkkamer.

Als student had hij de alomtegenwoordige geschriften van Kuiper vooral gemeden. Maar toen hij eens aan het eind van een werkdag een meditatiebundel van Kuiper uit de boekenkast pakte, bleef hij lezen. Hij vergat zelfs op tijd naar zijn hospita te gaan voor zijn avondeten. Kuiper schreef vanuit zijn hart. Dat centrale hart werd voor Dooyeweerd een hoeksteen in het filosofische bouwwerk dat hij zou optrekken, de *Wijsbegeerte der Wetsidee*. Deze filosofische burcht heeft helaas zo'n steile toegangsweg dat alleen erg gemotiveerde reizigers de moed hebben om de ophaalbrug over te gaan.

Een gebouw is er niet voor de steunbalken, maar andersom. Zo zijn Bijbelse leef- en denkkaders dienstbaar aan een leven in geloof. ///

Dooyeweerd trouwde in de nazomer van 1924. Zijn bruid bleek een oud-catechisante van Klaas Schilder. Deze trad zelfs op als organist tijdens de huwelijksdienst. Voorganger was de Haagse predikant Dirk Vollenhoven, getrouwd met Dooyeweerds zus. Vollenhoven was al een paar jaar zijn gesprekspartner bij het uitdenken van wat een calvinistische wijsbegeerte moest inhouden. Deze drie dertigers: Schilder, geboren in 1890, Vollenhoven, geboren in 1892, en Dooyeweerd, geboren in 1894, maakten zich alle drie sterk voor nieuw elan in de toenmalige gereformeerde wereld.

Gods soevereiniteit Alle drie begonnen ze hun werkzame leven in de schaduw van de Grote Oorlog, de Eerste Wereldoorlog. Eeuwen christelijke Europese beschaving waren op bloedige ontredering uitgelopen, in loopgraven met gifgas. Dat dwong ook christenen tot bezinning. De Russische revolutie (1917) voedde daarbij de angst voor communistische of socialistische anarchie. Twijfel dook op als thema in brochures en toespraken in kerkelijke kring. Psycho-

logie, vooral sinds Freud, en pedagogiek ontwikkelden zich tot aparte wetenschapsgebieden die velen boeiden. Schilder, Dooyeweerd en Vollenhoven verklaarden de voorgaande christelijke eeuwen niet failliet, zoals meer radicale jongeren deden. Ze stonden aan de ene kant kritisch tegenover de generatie van Kuyper maar wilden tegelijk radicaal reformerend voortbouwen op wat die generatie had neergezet: de AR in de politiek bijvoorbeeld en de VU in wetenschapsland. Vanuit het evangelie van Jezus Christus wilden zij houvast bieden in de naoorlogse onzekere, wanhopige, revolutionaire jaren. Agressief socialisme en individualistisch liberalisme boden dat houvast niet in politiek opzicht, en in de kerk bood het blindvaren op de eigen gemoedstoestanden en op bijzondere ervaringen ('bevindelijk subjectivisme') geen vaste grond onder de voeten. Van gepsychologiseer moesten de drie weinig hebben. Wat zij zonder meer van Kuyper overnamen was diens startpunt: Gods soevereiniteit, Christus' zeggenschap over 'alle terreinen des levens'. Langs verschillen-

de lijnen maakten zij deze gezagsclaim concreter: via de schepping (God stelde scheppingsordeningen in, zoals huwelijk en arbeid), via het verbond (Hij nam het initiatief om zich te verbinden aan een volk) en via de wet (Hij gaf aan mensen de Tien Geboden, en aan de kosmos natuurwetten). Hiermee zijn we bij de wortel gekomen van leef- en denkkaders als verbond, doop, ambt en (cultuur)plicht, waarheid en recht: Koning Christus.

Tegen het subjectivisme Schilder, Dooyeweerd en Vollenhoven voelden zich geroepen, niet om het persoonlijke te bestrijden, maar wel het subjectivisme: leven en denken vanuit jezelf, vanuit het individu. Daarom onderstreepten ze de kaders van Kuyper: God bedacht scheppingsordeningen; Hij sloot verbonden om een volk een toekomst met Hem te geven; Hij stelde wetten op om mensenlevens gezond te houden. Het drietal bedoelde die kaders niet als objectieve grootheden om het persoonlijke weg te drukken. Ze benadrukten wel: het 'ik' is met allerlei medemensen opgenomen in een omgeving die veel

breder en dieper is, nog veel gelaagder, veelvormiger en veelkleuriger dan het individu op zichzelf.

Maar maakten deze kaders geloven vervolgens onpersoonlijk? Ondanks alle aandacht voor het individu, in zwang sinds de jaren '60 van de vorige eeuw, is duidelijk dat ieder mens persoonlijke eigenheid pas ontwikkelt in contact met anderen. En wie ouders had die geen grenzen durfden stellen, kan achteraf ontdekken dat regels en regelmaat zinvolle discipline bevorderen, en zo persoonlijke ontwikkeling. Grenzen en kaders buiten het individu hebben zeker hun waarde. Deze kaders zijn echter, onbedoeld wellicht, ook

misbruikt als stonden ze niet in dienst van het persoonlijke, maar daar lijnrecht tegenover, als tegenwicht. Met een beroep op de scheppingsorde verdedigden gereformeerden de Zuid-Afrikaanse apartheid, ten koste van vooral zwarte mensenlevens. Het begrip verbond werd wel gebruikt als onpersoonlijk denkconcept waarmee dominees zeiden dat geloven iets gezamenlijks is dat niet beperkt is tot individualistische vroomheid. En wat moet ik met een gebod als 'niet echtbreken' wanneer precies in mijn leven een scheiding onontkoombaar lijkt?

Nieuwe ontwikkelingen Inmiddels zijn de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) jaren verder. Twee kerkscheuringen in een halve eeuw tijd versterkten de strijdlustig antisubjectivistische en daarvoor onpersoonlijke sfeer. Hoe terecht ook de zaken waar men voor streed – er heerste een sfeer van onderling wantrouwen dat verdiepend persoonlijk contact in de weg stond.

De laatste decennia is het kerkelijk

klimaat veranderd. Een meer informele, evangelische geloofsbeleving kreeg ruimte. De Nederlandse belevingscultuur is nog altijd sterk gericht op het individuele, het persoonlijke, het subjectieve, de ervaring. Als correctie en reactie op een juridisch of onpersoonlijk kerkelijk klimaat aan het einde van de vorige eeuw is het in die belevingscultuur niet verbazingwekkend dat in tien, twintig jaar tijd de kerkelijke omgangs-

*‘Met een beroep op de
scheppingsorde verdedigden
gereformeerden de Zuid-
Afrikaanse apartheid’*

vormen snel en massaal veranderd zijn, zowel binnen als buiten de erediensten.

Ruimte voor het persoonlijke wil niemand kwijt. Maar snelle veranderingen roepen ook vragen op of zelfs

vervreemding. En wat persoonlijk is, heeft ook nog eens een kwetsbaar privé-karakter. Ruimte betekent dus ook: recht hebben op terughoudendheid. Een te persoonlijke vraag te midden van derden kan zo confronterend zijn dat er een onveilige sfeer ontstaat. De verhouding tussen persoonlijk en gereformeerd is daarom een serieuze vraag om over door te praten: hoe persoonlijk gaat het eraan toe in onze gemeente, in mijn wijk, mijn Bijbelkring? Hoe persoonlijk willen we worden? In dat gesprek zullen verschillen boven water komen in achtergrond, in eerdere ervaringen en in inschatting van de hierboven verhaalde eeuw geschiedenis. Zelf waardeerde ik de wijkavond waarover ik aan het begin vertelde. Juist in ongedwongen, persoonlijke gesprekken kan ook oud zeer aan bod komen, of de vraag wat je gezien hebt van het geloof van je ouders.

Steunbalken En die steunbalken dan? Een gebouw is er niet voor de steunbalken, maar andersom. Bijbelse leef- en

denkkaders dienen een leven-in-geloof. Inzetbaarheid van 'oude en nieuwe schatten' moet blijken in de praktijk. Weinig zinvol is herhaling van wat in de jaren '30 belangrijk was. Maar ook toen verwoordde men Bijbelse kernen die eeuwenlang onze westerse cultuur gestempeld hebben. Schepping, verbond en wet zijn niet pas rond de Eerste Wereldoorlog verzonnen. Mijn indruk is wel dat de generaties ervoor meer onbevangen met die eeuwen van christelijke navolging en denkkraft omgingen dan de generatie die daarna stem kreeg, terwijl beide wereldoorlogen niet het einde van de christelijke beschaving toonden, maar vooral die van een burgerlijk, moralistisch aftreksel daarvan. Juist de *Gott mit uns*-koppelriemen lieten zien: deze oorlogen waren onbeheerste krachtmetingen, heidens, angstig vóórchristelijk, om het God-loze recht van de sterkste uit te vechten.

Na de Grote Oorlog kregen woorden als verbond, ambt, recht of cultuurofdracht hardere kleuren, daarvoor lijken de kleuren zachter. Neem het begrip scheppingsorde, bedoeld om niet te vergeten dat God zelf deze wereld bedacht heeft. Mooie dingen zien is dan: Gods gedachten lezen. Jezus Christus zelf gaf als Woord, Gods stem, deze wereld vorm. Hij draagt elk musje, elke lylie, elke baby, u, mij. Zijn Geest geeft eeuw in, eeuw uit levenskracht aan mens en natuur, en wil tot ons laten doordringen wie Hem zond. Ben ik een romanticus als deze kijk op de wereld mij goed doet, mij voedt?

Kwaad en leed zijn er ook, zeker via mensen, oorlogen en apartheid. Juist dan blijkt: waarheid en recht doen ertoe. Gods wet stijgt uit boven die van Assad. Gods trouw duurt eeuwig. Noem het verbond of niet – maar put er levensmoed uit, tegen de angst voor zwarte leegte, want de Zoon liet ons zijn Vader zien.

Grenzeloze bemoediging

TEKST: RONALD WESTERBEEK, KERKPLANTER VAN ICF AMERSFOORT (GRACE CHURCH & OASE) ///

Kerkplanting in Europa is een moeizaam gebeuren en ontmoediging ligt steeds op de loer. Wat niet helpt, zijn de steeds terugkerende – en goedbedoelde! – vragen van christenen uit omringende kerken naar de getalsmatige groei: hebben jullie al meer bezoekers? Hoeveel mensen heb je al gedoopt? Wat evenmin helpt, zijn de succesverhalen vanuit de internationale kerkplantingsbeweging, die je als kerkplanter telkens tegenkomt in de vakliteratuur. Terwijl je voortploetert met je stevast onderbezette team, een dopeling ziet terugvallen in zijn oude leven, en na vier jaar nog steeds met 37 man in de dienst zit, knaagt het voortdurend: zijn we *mislukt* als missionaire kerkplanting?

Dit najaar mocht ik namens DVN een collegemodule Kerkplanting in Europese context verzorgen aan het Baltic Reformed Theological Seminary (BRTS) in Riga, Letland. De gereformeerde kerk in Letland is in de jaren '90 geplant en bestaat twintig jaar later uit slechts twee kleine gemeenten die amper het hoofd boven water kunnen houden. Een derde poging tot

kerkplanting is op niets uitgelopen. Er zijn weinig 'dragers', het team is vermoeid, en onuitgesproken is er die knagende vraag: zijn we *mislukt*?

Het eerste college werd meteen emotioneel. Om de studenten te helpen doorzien welke *vooronderstellingen* meespelen, gaf ik een historisch overzicht van de kerkplanting in Europa, vanaf de Keltische zending tot en met de Amerikaanse Church Growth Movement, die een duidelijk herkenbare invloed heeft op de huidige kerkplantingsbeweging. De Church Growth Movement focust sterk op getalsmatige groei en gaat prat op indrukwekkende succesverhalen, waarin megakerken als paddenstoelen uit de grond schieten. Maar de missionaire context van de Amerikaanse *suburbs* is fundamenteel anders dan de harde grond in seculier Europa. 'Er viel werkelijk een last van mijn schouders,' zei een van de pastors, 'toen tot me doordrong dat ik me onrealistische verwachtingen had laten opleggen. De tranen sprongen me in de ogen. *We zijn niet mislukt.*'

Dit besef gaf de ruimte om tijdens de daar-

opvolgende colleges constructief te reflecteren op de gegroeide missionaire praktijk, aan de hand van de kerkplantingsprincipes die worden aangereikt vanuit het kerkplantingsnetwerk Redeemer City to City (Tim Keller). Hoe kunnen we onze manieren van kerk-zijn herijken om beter aan te sluiten op de leefwereld van de mensen die we willen bereiken met het evangelie?

Het was een bijzonder bemoedigende collegereeks – niet in de laatste plaats voor mijzelf. Bijzonder om te ontdekken hoeveel wij inmiddels hebben mogen leren in ons pionierswerk in ICF Amersfoort, en dat we andere kerken daarmee verder kunnen helpen. Bemoedigend ook om opnieuw te ervaren dat we als kleine, kwetsbare kerkplanting in Amersfoort deel uitmaken van een veel grotere beweging van kerkplantingen door heel Europa – een beweging van Gods Geest.

WWW.DEREFORMATIE.NL

Het Praktijkcentrum is er voor de kerken. In dit nummer kunt u lezen op welke manier het zich daarvoor wil inzetten. Ziet u het centrum als een aanwinst en denkt u er met uw gemeente dankbaar gebruik van te maken? Daar zijn wij benieuwd naar. U kunt via mail, Twitter of de website reageren op de volgende stelling:

Het nieuwe Praktijkcentrum zal ons als kerken echt verder helpen

U mag in december en januari de volgende thema's verwachten in De Reformatie:

13 december: kerk en social media;

27 december: gerechtigheid - de 'omkering' waarover het gaat in de lofzang van Maria;

10 januari: hermeneutiek;

24 januari: waar is de antithese gebleven?

Vragen bij deze en suggesties voor andere thema's zijn van harte welkom bij de redactie.

*‘Een vrouw uit Tyatira
die in purperstoffen
handelde... heette
Lydia en vereerde God.
De Heer opende haar
hart voor de woorden
van Paulus.’*

(Handelingen 16:14)

Lydia: ‘De Heer opende mijn hart’

TEKST: ROB VAN HOUWELINGEN, HOOGLERAAR NIEUWE TESTAMENT AAN DE TU IN KAMPEN /// AFBEELDING: SHE WORKETH WILLINGLY WITH HER HANDS (LYDIA) DOOR ELSPETH YOUNG. COPYRIGHT © 2009. ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN. MET DANK AAN AL YOUNG STUDIOS, WWW.ALYOUNG.COM

Ik ben trots op mijn naam: Lydia, dat herinnert aan mijn afkomst. Mijn wortels liggen in Lydië, vroeger een machtig koninkrijk, tegenwoordig een landstreek in Klein-Azië. Zo wil ik ook het liefst genoemd worden: de Lydische. Die bijnaam is mijn roepnaam geworden. Vaak denk

ik terug aan de stad Tyatira waar ik vandaan kom.¹ Ik zie ze daar nog bezig: spinners en wevers, pottenbakkers en kopersmeden. Ze leveren vakwerk, kwaliteitsproducten die goed verkopen, ook in het buitenland. Zo ben ik hier in de stad Filippi terechtgekomen. Als zakenvrouw zag

ik overzee, in Europa, een gouden toekomst voor de purperhandel. Filippi is een Romeinse kolonie in Macedonië. Hier wonen allemaal veteranen uit de Romeinse legioenen. Die hebben heel wat geld te besteden. En ze zijn verzot op stoffen en tapijten die met purper zijn geverfd. Een vorstelijke

kleur, echt iets voor mensen van stand. Verder ligt Filippi aan de hoofdroute tussen oost en west, er komen reizigers langs en kooplui. Ik kan hier dus prima zaken doen.

Om eerlijk te zijn is de purperproductie trouwens niet bepaald *fairtrade*.

Purperslakken zitten vrij diep in zee.

Het gebeurt nogal eens

dat slaven, die ze moeten opduiken, verdrinken. Een-

maal op het droge gaat dat

spul vervolgens vreselijk

stinken. Dat alles geeft me een ongemakkelijk gevoel.

In deze business raak je

vanzelf door de wol ge-

verfd. Ik heb zoveel gevoel voor stoffen en kleuren dat ik mijn klanten vakkundig kan adviseren. Je moet trouwens wel zorgvuldig kunnen luisteren in dit vak. Maar ik doe het graag. Ik voel me al bijna een echte Europeaan. In Macedonië heb je als vrouw een vrije en zelfstandige positie, dat bevalt me best.

Van vrouw tot vrouw Eerst voelde ik me wel wat eenzaam en onwennig hier. Die Romeinen zitten toch heel anders in elkaar dan Lydiërs of Macedoniërs. Altijd praten ze over Rome, de eeuwige stad, waar ze het nog steeds van verwachten. En zoveel goden als ze hebben! Je raakt haast de tel kwijt. Ik begrijp niet hoe ze al die goden te vriend willen houden. Erg diep zit hun geloof ook niet. Het is vooral een godsdienst van tradities in de voetsporen van je voorgeslacht, alles tot meerdere glorie van Rome.

Na een tijdje kwam ik in contact met een klein groepje Joodse vrouwen. Bij hen voelde ik me direct thuis. We kunnen met elkaar spreken van vrouw tot vrouw. Van hen heb ik geleerd dat er maar één God bestaat, de God van

Israël. Dat is de ware! Geen gedoe meer met al die verschillende goden die je te vriend moet zien te houden. En al ben ik zelf niet tot het jodendom overgegaan, toch ben ik de God van Israël gaan dienen. Ik bid dagelijks tot Hem. Ik lees regelmatig in de boeken van Mozes en de profeten. Ik neem elke

week een dag rust op de sabbat, zoals ik heb geleerd van de Joden.

'Als harde werker

heb ik moeten leren

dat God in de hemel

voor je zorgt'

Dat heeft me trouwens wel moeite gekost, want verder draait alles gewoon door in het zakenleven. Toch is continu doorwerken niet goed voor een mens. Je moet tijd nemen om te leven en tijd om je op God te richten, zodat je niet opgaat in de drukte van alledag. Je hoeft ook niet te werken alsof je leven ervan afhangt. Als harde werker heb ik moeten leren dat God in de hemel voor je zorgt. Daarvan is de sabbat een teken. De God van Israël gunt alle mensen rust.

Gebedsplaats Maar goed, op de sabbatdag werd ik dus een vaste gast bij de Joodse gemeente. Die bestaat voornamelijk uit vrouwen. Mannen zie je er bijna niet. Niet onder de Joden en niet onder de gasten. Waarom dat zo is, begrijp ik niet goed. Zouden mannen minder geïnteresseerd zijn in het geloof dan vrouwen? Zij praten met elkaar vaak over andere dingen: economie, politiek, of die onvermijdelijke paardenraces. En hier in Filippi niet te vergeten over hun vroegere avonturen in het Romeinse leger.

De Joodse gemeente hier is, mede door gebrek aan mankracht, te klein om een eigen synagoge in de bebouwde kom te hebben. Daarom komen we samen ergens buiten de stad, op een rustige plek bij het riviertje (veel meer dan een

beek is het niet). Daar nemen de Joden trouwens ook hun voorgeschreven reinigingsbaden. Elke sabbat kun je hen daar vinden, op die gebedsplaats aan het water.

Ik hield van die samenkomsten en ging er graag naartoe, om de drukte van de stad te ontvluchten, alle zaken even te vergeten en tot bezinning te komen; om samen uit de heilige Boeken te lezen, te bidden en te zingen.

Geprezen zij de God van Israël!

Sprakeloos Op een keer waren we weer met onze vrouwengroep bijeen op die gebedsplaats bij het riviertje. We ontmoetten er onverwacht enkele Joodse mannen, afkomstig uit Israël. Ze hadden een rondreis gemaakt door Klein-Azië, mijn geboorteland, en vervolgens waren ze naar Macedonië overgestoken. Na een kort verblijf in Filippi wilden ze verder doorreizen naar het westen. Op deze sabbat hadden ze onze gebedsplaats opgezocht om het geloof met ons te delen.

We waren blij deze mannen in ons midden te mogen begroeten. De een stelde zich voor als een reizende gezant van een zekere Jezus uit Nazaret. De ander bleek een profeet te zijn, verbonden aan de gemeente van Jeruzalem. Er was nog een derde man bij. Hij was erg geleerd: medicus én jurist, en zat voortdurend te schrijven. Het schijnt dat hij aantekeningen maakte voor een tweedelig boekwerk dat hij wilde samenstellen: een over het leven van Jezus en een over de apostelen. Wie weet wordt mijn naam dan ook nog wel ergens genoemd...

Die mannen namen plaats in onze kring. Vanzelfsprekend gaven wij hun de gelegenheid om een Schriftgedeelte voor te lezen en met ons te bespreken. Paulus, de reizende gezant, deed het

woord. Hij was bepaald mijn type niet, echt zo'n Joodse rabbijn. Maar wat een Schriftkennis had die man! Wat een scherpzinnige manier om de boeken van Mozes en de profeten uit te leggen!

Steeds viel het me op dat hij lijnen wist te trekken vanuit de Bijbel naar Degene die hem gezonden had: Jezus uit Nazaret. Paulus stelde dat deze Jezus de Messias van Israël is, de Redder van de wereld. Hij kon

dat onderbouwen met tal van citaten uit de Schrift, heel overtuigend. Want staat er inderdaad niet geschreven dat de Messias moest lijden en opstaan uit de dood, precies wat met Jezus gebeurd is?²

Paulus raakte er maar niet over uitgepraat. Ik kreeg steeds meer respect voor die man. En hoewel ik bepaald niet op m'n mondje gevallen ben, was ik werkelijk sprakeloos. Ik dacht: dit moet een boodschap uit de hemel zijn.

Door God aangeraakt Achteraf begrijp ik nog steeds niet goed wat er toen met mij gebeurde. Het overkwam me gewoon, daar aan de oever van het riviertje. We zaten te luisteren en opeens werd ik zo geboeid door wat Paulus zei... Terwijl het water naast ons voortkabelde, kwamen zijn woorden in golven op me af. Alle puzzelstukjes vielen op hun plaats. Ineens begreep ik dat heel de Bijbel over Jezus gaat! Ik kan me nog herinneren dat ik tot in het diepst van mijn ziel getroffen werd – alsof een onzichtbare hand op m'n hart werd gelegd, alsof er van binnen iets openbrak. Ik ging met andere oren luisteren, aandachtiger nog dan daarvoor. Wat het precies geweest is,

kan ik nog steeds niet begrijpen. Later heb ik Paulus ernaar gevraagd. Volgens hem was de heilige Geest in mijn leven gekomen. Dat is een andere manier om

'Wat een geschenk voor een niet-Joodse vrouw als ik, om helemaal bij de God van Israël te mogen horen'

te zeggen dat God zelf een mens openstelt voor het geloof. Zodoende was ik er, net als Paulus, heilig van overtuigd geraakt dat Jezus de Messias van Israël en de Redder van de wereld is. En wel volgens de regel die Paulus geeft: 'Door te luisteren komt men tot geloof.'³

Ja, zo heb ik het gevoeld: God heeft mij aangeraakt en zijn woorden laten doordringen tot op de bodem van mijn hart. Het zat op slot maar Hij maakte het open, terwijl ik luisterde naar de boodschap van Paulus. Ik heb me niet bekeerd, ik ben bekeerd. Wat een geschenk voor een niet-Joodse vrouw als ik, om helemaal bij de God van Israël te mogen horen! Dat is inderdaad een wonder van de heilige Geest.

De eerste dopeling Voor ik het wist, was de vraag eruit: 'Hier is water, waarom zou ik niet gedoopt kunnen worden?'⁴ Aan de Joodse reinigingsbaden had ik natuurlijk nooit meegegaan. Ik was een godvrezende vrouw, maar geen echte Jodin.

De mogelijkheid om bij de God van Israël te horen zoals de Joodse vrouwen was nooit bij me opgekomen. Integendeel, mijn geweten bleef knagen. Was ik wel goed genoeg? Zou God mijn handel en wandel accepteren? Daar was ik niet gerust op. Maar als ik me nu liet onderdompelen in het water van de rivier, zou dat voor

mij levenslang het teken zijn dat God mij gunstig gezind is. Niet omdat ik zo goed ben, maar omdat ik met heel mijn hart vertrouw op zijn Zoon Jezus Christus. Ja, ik wilde me laten dopen! Paulus keek me verwonderd aan. Zou een niet-Jood de eerste dopeling in Europa worden? Maar het was duidelijk dat God hierin de hand had. Paulus vertelde dat hij enkele nachten eerder een visioen had gekregen van een man, zo'n stoere Macedonische kerel, die om hulp riep. Hij had dat opgevat als een signaal om het oosten te verlaten en naar het westen te gaan, om aan de mensen daar het evangelie te verkondigen. Toen was hij inderdaad overgestoken.⁵ En nu was ik, een vrouw uit het westen, de eerste die zich bekeerde tot Jezus Christus!

Met al mijn huisgenoten Natuurlijk kon ik gedoopt worden. Wat zou daarop tegen zijn, als God zo duidelijk bezig is met een mens? Waar Hij geeft, mag ook gedoopt worden. Maar dat gold niet alleen voor mezelf. Ik dacht direct aan mijn huisgenoten. Ik heb namelijk nogal wat personeel in dienst en ook enkele familieleden wonen bij mij in. Als hoofd des huizes ben ik gewend de beslissingen te nemen. Dus besloot ik dat wij voortaan

'God heeft mij aangeraakt en zijn woorden laten doordringen tot op de bodem van mijn hart'

een christelijk gezin zouden vormen – een familia, zoals de Romeinen dat noemen, met mij als mater familias, waarbij ik het goede voorbeeld kon geven. En dan zou het goed zijn niet alleen mijzelf, maar ook al mijn huisgenoten te laten dopen. Dus liet ik ze allemaal naar de rivier komen om tegelijk met mij de doop te ontvangen.

Zo stapte ik vrijmoedig het ondiepe water in, aarzelend gevolgd door mijn huisgenoten, van oud tot jong. We werden allemaal gedoopt op de naam van Jezus, onze Heer en Redder. Toen ik uit het water kwam, voelde ik me als herboren: gewassen, gezuiverd, gereinigd. Een compleet ander mens, voorgoed aan Jezus Christus verbonden. Ik heet nog steeds Lydia, maar voortaan zal mijn leven in het teken staan van *zijn* naam. Mijn burgerrecht gaat dat van Romeinen te boven, het ligt vast in de hemel.⁶ Met mijn huisgenoten maakte ik de afspraak dat we ons verder zouden verdiepen in de Schrift. Zowel binnenshuis als naar buiten toe wilden we op een christelijke manier gaan leven. Vanzelfsprekend moesten we nog veel leren. Maar daar hoefde onze doop niet op te wachten. Gods Geest was immers zo duidelijk aanwezig in mijn leven en in mijn huis. Door zijn kracht zullen we samen verder groeien in geloof.

Uitnodiging We vierden een groot feest ter gelegenheid van onze doop. Uiteraard had ik daarvoor de Joodse vrouwen uit de stad uitgenodigd. Maar ook de mannelijke reizigers uit Israël waren naar mijn woning gekomen. Een huis vol gasten! Toen dacht ik ineens: ik heb ruimte genoeg. Als ik iets voor de evangelieverkondiging wil betekenen, kan ik beginnen met mijn huis beschikbaar te stellen. Wat mij betreft wordt dit een steunpunt in Filippi. Nu God mijn hart geopend heeft, stel ik mijn woning open. Dus zei ik tegen Paulus en zijn reisgenoten: 'Als u ervan overtuigd bent dat ik trouw ben aan de Heer, neem dan bij mij uw intrek'.⁷

Eerst wilden ze niet op mijn uitnodiging ingaan. Ik hoorde hen met elkaar overleggen over hun verdere reisplannen. Ze hadden het, geloof ik, over Rome als eindbestemming. Het was hun bedoeling verder westwaarts door Macedonië te trekken, naar Tessalonica, waar ook een Joodse gemeente is. Maar dan zouden ze binnenkort uit Filippi vertrekken... Gelukkig heb ik als zakenvrouw geleerd mijn mannetje te staan. Met sommige klanten moet je stevig onderhandelen. Ik gaf dus niet op en drong er bij Paulus en zijn reisgenoten sterk op aan nog enige tijd hier te blijven. De gastenvertrekken in mijn huis zijn best smaakvol ingericht, veel purpertinten natuurlijk. Ze waren niet ongevoelig voor mijn argumenten en stemden er uiteindelijk in toe om bij mij te blijven logeren.

Europa Zo werd mijn woning echt een open huis. Er kwamen steeds meer christenen bij; ik was niet langer de enige. Toen de commandant van de plaatselijke gevangenis zich tot Jezus Christus had bekeerd, werd nog een tweede huis opengesteld.⁸ Helaas waren niet al mijn stadgenoten in Filippi blij met deze ontwikkelingen. Paulus en Silas werden ervan beschuldigd propaganda te maken voor niet-Romeinse zeden en gewoonten en zijn toen door de autoriteiten officieel de stad uitgezet. Toch is hun verblijf in mijn huis niet tevergeefs geweest. We hebben inmiddels een eigen christelijke gemeente in Filippi, met oudsten en diakenen⁹ en veel meer actieve vrouwen zoals ik, hoewel Euodia en Syntyche het vaak niet met elkaar eens zijn. Clemens, een

andere medewerker van Paulus, hoort ook bij onze gemeente.¹⁰ We zijn de apostel op alle mogelijke manieren blijven ondersteunen, zodat hij zijn werk kon voortzetten. Zo heeft hij het evangelie ook verkondigd in Tessalonica¹¹ en later zelfs in Athene en in Rome. Tot onze verrassing kregen we pas nog een brief van hem. Paulus was ons niet vergeten! Hij schreef over zijn blijdschap dat hij Gods woord in Europa mocht verkondigen en over het belangrijke aandeel dat wij als Filippenzen daarin hebben gehad, vanaf de eerste dag.¹² Toen de brief voorgelezen werd, kon ik mijn tranen nauwelijks bedwingen; er kwamen zoveel herinneringen bij mij boven! In feite is het christendom in Europa bij mij begonnen. Hoever het daarna is doorgedrongen, dat weet ik natuurlijk niet. Maar mijn naam zal met ere genoemd worden: Lydia, de purperverkoopster, de eerste bekeerling en dopeling op Europese bodem. Als ik de kans kreeg, zou ik het iedereen willen inprenten.¹³ Stel je vertrouwen op Jezus Christus en je zult gered worden!

1 Op. 2:18-29.

2 Hand. 17:3.

3 Rom. 10:17.

4 Hand. 8:36.

5 Hand. 16:9-10.

6 Fil. 4:20.

7 Hand. 16:15.

8 Hand. 16:34.

9 Hand. 16:40; Fil. 1:1.

10 Fil. 4:2,3.

11 Fil. 4:15-16.

12 Fil. 1:5.

13 Hand. 16:31.

JEUGDLEIDERSCONFERENTIE

Op 17 en 18 januari 2014 zal D.V. in congreshotel De Werelt in Lunteren de jaarlijkse jeugdleidersconferentie worden gehouden, bedoeld om samen met anderen die een vergelijkbare taak hebben in de gemeente stil te staan bij het doorgeven van Gods liefde aan jongeren. Informatie over het programma (sprekers en workshops) is al te vinden op www.jeugdleidersconferentie.nl. Je kunt je via die website ook inschrijven.

AKZ-COLLEGESERIE LEREN VAN GODS WERELDWIJDE KERK

In het contact met christenen wereldwijd komen we voor de vraag te staan: in hoeverre is ons geloof en de manier waarop we dat uiten bepaald door de cultuur waarin wij leven? In de eerste drie maanden van 2014 zal kennisplein AKZ+ een collegereeks verzorgen onder de titel: Leren van Gods wereldwijde kerk – hoe begrijpen we het evangelie in onze culturen? Deze collegeserie draait om de vragen en uitdagingen die

niet-westerse christenen ons stellen. De doelgroep: geïnteresseerde kerkleden die over hun eigen culturele grenzen heen willen kijken vanuit het besef dat hun manier van geloven verdiept kan worden door de geloofsbeleving van niet-westerse christenen. Daarnaast vanzelfsprekend ook gemeenteleden die op allerlei wijzen betrokken zijn bij intercultureel missionair werk of daarover nadenken. De cursus omvat zes avondcolleges in Gouda. Ga voor meer informatie en aanmelding naar www.akzplus.nl.

YACHAD – BEZOEK DS. ANTONY SIMON

Yachad is een organisatie die ondersteuning biedt voor evangelieverkondiging aan het Joodse volk. Ook wil Yachad de eigen vrijgemaakt-gereformeerd achterban bewust maken van de relatie ten opzichte van Joodse volk. D.V. in januari 2014 zal ds. Antony Simon, voorganger van de Kol ba'Midbar-gemeente, Nederland bezoeken. Hij wil graag zoveel mogelijk mensen binnen de GKv vertellen

waar hij mee bezig is en hoe belangrijk dit werk is. Als u met uw gemeente geïnteresseerd bent en hem zou willen ontvangen, laat het dan zo spoedig mogelijk weten via info@yachad.nl. De afspraken kunnen worden gemaakt in de periode van zaterdag 18 januari tot en met zondag 26 januari 2014.

MICHA CURSUS INSTRUCTIEAVONDEN

Micha Nederland nodigt al jarenlang individuele gelovigen, kerken en organisaties uit om mee te doen in het bestrijden van onrecht en armoede. Daartoe kun je op veel locaties een Micha Cursus volgen. Die cursus, en ook de jongerenvariant Micha Young kan iedereen geven, maar het is wel van belang om eerst een instructieavond te volgen. Binnenkort zijn daarvoor de volgende mogelijkheden: woensdag 11 december in Utrecht (MichaCursus) en woensdag 15 januari in Amersfoort (Micha Cursus of Micha Young). Ga voor meer informatie en aanmelding naar www.michanederland.nl.

UIT DE KERKEN

Jubileum:

Bunschoten-Spakenburg | 18 november | veertig jaar predikant: ds. W. Scherff (1948).

Drachten | 27 november | vijftientig jaar predikant: T.P. Nap (1962).

Beroepen:

Te Spakenburg-Zuid: P.J.C. Colijn te Leeuwarden.

ADVERTENTIE

Uitdeelprijzen Het licht

Het laatste deeltje van **Reinier Sonneveld** in de reeks De Kern. Het gaat over Kerst. Dit feest is voor velen de enige gelegenheid dat zij bereikbaar zijn voor het evangelie. Daarom gelden er bijzondere getallenprijzen voor uitdeling:

100 ex. à €2,00	De prijzen gelden alleen voor exemplaren die worden uitgedeeld, niet voor doorverkoop.
250 ex. à €1,50	
500 ex. à €1,15	
1.000 ex. à €1,00	

48 pag., €3,50

Buijten & Schipperheijn Motief

in de boekwinkel – www.buijten.nl – info@buijten.nl